

Research Paper

Estimating the Economic Value of the Museum of Southeast Iran Using Conditional Valuation Method

Ali Davari^{1*}, Farnaz Dehghan², Foruzan Falahati³

1. PhD Student in Financial Economics, University of Sistan and Baluchistan, Zahedan, Iran.
2. PhD Student in Econometrics, University of Sistan and Baluchistan, Zahedan, Iran.
3. PhD Student in Monetary Economics, University of Sistan and Baluchistan, Zahedan, Iran.

Received: 2024/01/05
Accepted: 2024/03/01

ABSTRACT

Historical tourism is one of the biggest sources of economic development in any region and its rapid growth accompanies abundant changes. As such, it is necessary to value tourism attractions using appropriate methods in order to express the importance of historical tourism as well as convert it into monetary values. In the present study, the recreational value of the largest museum in the southeastern Iran located in Sistan and Baluchistan province was estimated using the conditional valuation method whereas the Logistic regression method was taken into account to investigate the factors affecting the willingness of visitors to pay for the improvement and protection of this museum. For this purpose, first, the sample size was determined based on Cochran's method, and then the data were collected through a questionnaire and face-to-face interviews. The results showed that the variables such as "occupation", "income", "visited season" and "maximum offered amount" have had a significant effect on people's willingness to pay, but the variables like "age", "gender", "marital status", "education", "number of household members", "conveyance", "being native or non-native", "main purpose of visit" and "attractiveness of the area" have had no significant effect. Also, based on the calculations, the average inclination of each visitor to pay in order to protect and improve the condition of the museum of Southeast Iran was 100,950 Rials per month, and its annual recreational value was estimated to 4,554,860 Rials, which showed the high importance of this museum for visitors.

Keywords:

Non-Market Value; Historical Tourism Economy; Willingness to Pay; Tourism; Logit Model

*Corresponding Author: PhD Student in Financial Economics, University of Sistan and Baluchistan, Zahedan, Iran.

ORCID: 0009 0008 9277 9010

Alidavari@pgs.usb.ac.ir

T

Extended Abstract**Introduction**

he attractiveness and rapid growth of tourism in the 21st century has caused some of the experts to refer to it as the century of tourism. In such a way that the tourism industry today is considered as one of the most important economic activities in the world and it brings the highest amount of added value to the tourist destination countries. In other words, the expansion of the tourism industry, apart from effect and the role it plays in expressing national identity and creating social security, it also promotes wide economic dimensions, including creating job opportunities, generating income, reducing poverty, expanding social justice and welfare in the society. Therefore, the promotion of this industry is a prelude to the investment growth in other economic sectors, which necessitates the participation in the global tourism chain and bigger organized systems. In this regard, the current research has taken Sistan and Baluchistan province a case study as one of the most attractive regions with wider historical scope in the tourism domain which has been assessed using the conditional economic valuation method.

Methodology

As mentioned, the conditional valuation method was used in this study to determine the economic value of the largest museum in Zahedan, a city located in the southeast of Iran. This is one of the most practical methods of economic valuation of goods, services and non-market environmental resources in the society. The basis of this method is preferably the stated people to determine the value of goods and environmental assets. Basically, the contingent valuation method attempts to understand how respondents would be willing to pay under hypothetical market scenarios. Access to preferences and estimation of people's willingness to pay is done through questionnaire-based interviews about the amounts they intend to give to preserve the desired environmental product. In the current research and in order to collect data about several attributes such as "age", "gender", "marital status", "occupation", "education", "number of family members", "monthly income", "conveyance", "season visited", "native or non-native", "main purpose of visit", "attractiveness of the area" and "maximum suggested amount" were samples taken from the researched community which included visitors to the largest museum in southeast Iran in the autumn season of 2023. The number of examined samples included 139 questionnaires, which was obtained using Cochran's method, and in order to analyze the data, the Logit regression model and STATA and Shazam software were used.

Results and discussion

Based on the statistics obtained from 139 questionnaires, the average age of respondents was about 42 years and most of the visitors to the museum were women. With respect to their occupation, employees and freelancers were more inclined to visit the museum. Also education-wise the people visiting the museum of Zahedan, the most statistics are related to those having bachelor's and associate's degrees. The average monthly income of each person was estimated to be around 3.45 million Tomans in 2023. Other findings indicate that most of the visitors of this museum chose spring and summer as the best seasons. Also, the results showed that about 85.33% of the visitors used private cars to reach the museum. The results obtained from the estimation of the influencing factors on people's willingness to pay indicated that, among the 13 investigated variables, four were statistically significant. The variables "occupation", "income", "visited season" and "maximum amount offered" have had a significant effect on people's willingness to offer money for preservation. The rest of the variables do not have a significant effect on the dependent variable of willingness. Among the investigated variables, the "maximum amount offered" had the greatest positive impact on the dependent one (willingness to pay). In addition, "occupation", "income", "visited season" and "maximum amount offered" too had a positive and significant effect on people's willingness to pay. Based on

the results, the average willingness of each visitor to pay in order to protect the largest museum in Southeast Iran was 100,950 Rials. Thus, the recreational value of the museum, according to the average willingness to pay monthly and annually, was equal to 37,957 and 4,554,860 Rials. The available statistics showed about 2,000 people visited this museum annually.

Conclusion

What makes this study novel and different from other studies is the type of sample selected in the course of the research. The results indicate that the conditional valuation is one of the efficient methods for analyzing the economic value of non-market goods and services. Finally, the results show that the estimation of environmental resources is important on the one hand to calculate the value of environment-related resources in the GDP and as a scale of social welfare and on the other hand for environmental policies and decision-making.

برآورد ارزش اقتصادی موزه جنوب شرق ایران با استفاده از روش ارزش‌گذاری مشروط

علی داوری^{۱*}، فرناز دهقان^۲، فروزان فلاحتی^۳

۱. دانشجوی دکتری رشته اقتصاد مالی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران (نویسنده مسئول).

۲. دانشجوی دکتری رشته اقتصاد سنجی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

۳. دانشجوی دکتری اقتصاد پولی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

چکیده

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۱۱

گردشگری تاریخی یکی از بزرگ‌ترین منابع توسعه اقتصادی در هر منطقه است و رشد سریع آن تغییرات فراوانی را به دنبال دارد. برای بیان اهمیت گردشگری تاریخی و تبدیل آن به ارزش‌های پولی لازم است جاذبه‌های گردشگری با استفاده از روش‌های مناسب ارزش‌گذاری شوند. در مطالعه حاضر، ارزش تفریحی بزرگترین موزه جنوب شرق ایران واقع در استان سیستان و بلوچستان با استفاده از روش ارزش‌گذاری مشروط برآورد شده و عوامل مؤثر بر تمایل به پرداخت بازدیدکنندگان برای بهبود وضعیت و حفاظت از این موزه نیز با استفاده از الگوی لاجیت مورد بررسی قرار گرفته است. به این منظور ابتدا حجم نمونه بر اساس روش کوکران تعیین شد و سپس داده‌ها از طریق پرسش‌نامه و مصاحبه حضوری جمع‌آوری شدند. نتایج نشان داد که متغیرهای «شغل»، «درآمد»، «فصل مورد بازدید» و «حداکثر مبلغ پیشنهادی» تأثیر معنی‌داری بر تمایل به پرداخت افراد دارند اما متغیرهای «سن»، «جنسیت»، «وضعیت تأهل»، «تحصیلات»، «تعداد اعضای خانوار»، «وسایل نقلیه»، «بومی یا غیربومی بودن»، «هدف اصلی از بازدید» و «جذابیت منطقه» اثر معنی‌داری ندارند. همچنین اساس محاسبات انجام شده، متوسط تمایل به پرداخت برای هر بازدیدکننده به منظور حفاظت و بهبود وضعیت موزه جنوب شرق ایران، ۱۰۰۹۵۰ ریال در ماه است و ارزش تفریحی سالانه آن ۴،۵۵۴،۸۶۰ ریال برآورده شد که نشان‌دهنده اهمیت بالای این موزه برای بازدیدکنندگان است.

واژگان کلیدی:

ارزش غیربازاری، اقتصاد گردشگری تاریخی، تمایل به پرداخت، توریسم، مدل لاجیت

۱. مقدمه

جذابیت و رشد شتابان گردشگری در قرن بیستم موجب شده که برخی صاحب‌نظران از آن با نام قرن گردشگری یاد کنند. به‌گونه‌ای که امروزه صنعت گردشگری به‌عنوان یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های اقتصادی جهان محسوب می‌شود و بیش‌ترین میزان ارزش‌افزوده را برای کشورهای مقصد گردشگری به ارمغان می‌آورد (برزگر و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۴۰). گسترش صنعت گردشگری چنان است که ۱۰ درصد از تولید ناخالص داخلی، هفت درصد از تجارت بین‌المللی و ۳۰ درصد از خدمات را در جهان به خود اختصاص داده است. از این‌رو تمامی کشورها می‌کوشند با معرفی جاذبه‌های

Alidavari@pgs.usb.ac.ir

* نویسنده مسئول

گردشگری خود به سایر ملل سهم بیشتری از درآمد گردشگری جهان را به خود اختصاص دهند. در واقع امروزه گردشگری به منزله گسترده‌ترین صنعت خدماتی دنیا، جایگاه ویژه‌ای در عرصه‌های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی به خود اختصاص داده است. به عبارتی دیگر نیز می‌توان گردشگری را صنعت سفید نامید زیرا برخلاف اغلب صنایع تولیدی، بدون آلوده‌سازی محیط‌زیست، زمینه‌ساز دوستی و تفاهم بین ملت‌ها است و صلح و صفا را برای مردم به ارمغان می‌آورد (کروبی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۰۸).

گردشگری تاریخی یکی از مهم‌ترین نوع گردشگری در جهان امروز به‌شمار می‌رود که شامل بازدید از مناطق فرهنگی، باستانی و جاذبه‌های قدیمی است که از نظر میراث فرهنگی اهمیت بسیاری دارند. آمارهای سالیانه سازمان جهانی گردشگری حاکی از آن است که علت سفر اغلب گردشگران به نقاط مختلف جهان، بازدید از جاذبه‌های تاریخی و موزه‌ها است. بنابراین این آثار، جایگاه مهمی در صنعت گردشگری ایفا می‌کنند (کیانی آجرگردی و شیرزادی، ۱۴۰۱: ۱۰۹).

موزه‌ها نهادهای مهمی در جامعه هستند که نقش اساسی در انتقال، حفظ فرهنگ و میراث گذشتگان ایفا می‌کنند. همچنین این نهادهای تاریخی به افزایش دانش، آگاهی افراد، تقویت حس زیباشناسی، تقویت هویت ملی، ایجاد حس تعلق به جامعه و ایجاد فرصت‌های تفریحی و سرگرمی کمک می‌کنند (Nixon, 2012). اهداف موزه، پژوهش در زمینه آثار و شواهد به‌جای مانده از انسان‌ها، سبک زندگی آن‌ها، حفظ و بهره‌وری معنوی و به‌طور ویژه به نمایش گذاردن آثار به‌منظور بررسی و بهره معنوی است. در حقیقت موزه بازتاب کلیه فعالیت‌های انسان از محیط طبیعی، فرهنگی و اجتماعی است. امروزه موزه‌ها کارکرد متفاوتی نسبت به گذشته دارند، به‌طوری که علاوه بر کارکردهای سنتی و سابق خود، کارکردهای نوینی یافته‌اند که آنها را از موزه‌های سنتی متمایز می‌کند. در واقع موزه‌ها اکنون به موقعیت و فضای خصوصی برای جوانان خاص تبدیل شده‌اند به‌گونه‌ای که گاهی بازدید از این مکان‌ها برای آنان ممکن است امری فرعی تصور شود. برای مثال مشاهدات کیفی نشان می‌دهد که بخشی از بازدیدکنندگان یک موزه که اغلب شامل جوانان است، گروه خاصی را تشکیل می‌دهند که اولاً ممکن است به دفعات از آن بازدید کنند و ثانیاً گاهی بازدید از موزه یا اصلاً صورت نمی‌گیرد یا آخرین هدف آنان است که این مسئله به‌خصوص در موزه‌هایی که فضای باز زیادی دارند، چشم‌گیرتر است (Scheiner, 2018).

امروزه به دنبال تغییرات اجتماعی، تعریف و نقش موزه‌ها نیز تغییر کرده است و این مراکز نیازمند انطباق خدمات خود با نیازهای مردم هستند. از سال ۱۹۸۰ که موزه‌ها در انگلیس به‌وسیله بخش خصوصی با حمایت دولت‌ها اداره می‌شد، موزه‌ها به‌عنوان بنگاه‌های اقتصادی مورد توجه ویژه قرار گرفتند و دولت موزه‌ها را تشویق به جذب منابع مالی غیردولتی از طریق کمک‌های مالی خیریه و حامیان موزه‌ها کرد. حال با توجه به اهمیت موزه‌ها، تعیین ارزش اقتصادی آن‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، که ارزش اقتصادی می‌تواند برای تصمیم‌گیری در مورد تخصیص منابع مالی به موزه‌ها و ارزیابی عملکرد آن‌ها مورد استفاده قرار گیرد (Lukjanova, 2019:5).

کشور ایران از جنبه جاذبه‌های گردشگری با کشورهای پیشرفته در صنعت گردشگری برابری می‌کند. با این وجود و به‌رغم اینکه ایران از نظر جاذبه‌های گردشگری یکی از کشورهای دارای پتانسیل در سطح جهان محسوب می‌شود اما

آمار سازمان جهانی در طول سال‌های گذشته حکایت از روند بسیار کند ورود گردشگران به کشور دارد. به طوری که تعداد گردشگران ورودی به کشور از ۵/۲ میلیون نفر در سال ۲۰۱۵ به ۱/۶ میلیون نفر در سال ۲۰۲۰ کاهش پیدا کرده است (سازمان جهانی گردشگری، ۲۰۲۲). بنابراین مقایسه آمار ایران با آمارهای جهانی نشان از این دارد که صنعت گردشگری در کشور به رشد و توسعه سریع‌تر و بیشتری نیازمند است. بنابراین دستیابی به چنین رشدی نیازمند شناخت درست مسئله، آگاهی از جایگاه اقتصادی و میزان اثرگذاری جاذبه‌های گردشگری بر صنعت گردشگری ایران و منطقه است. زیرا اگر جایگاه و میزان اثربخشی هر کدام از این جاذبه‌های گردشگری به درستی شناسایی و بررسی شود امکان اجرای درست برنامه‌ریزی‌های مناسب فراهم خواهد شد که این امر به‌طور خودکار منجر به توسعه سایر بخش‌های این صنعت نیز خواهد شد.

استان سیستان و بلوچستان به‌عنوان یکی از مناطق پر جاذبه با وسعت تاریخی در حوزه گردشگری و با ۱۱/۰۶ درصد از مساحت کل کشور در جنوب شرق ایران واقع شده است. در استان سیستان و بلوچستان مجموعاً ۱۴ موزه وجود دارد. یعنی به ازای هر ۲۰۰ هزار نفر یک موزه که تقریباً با آمار کشوری همخوانی دارد. این در حالی است که با آمار جهانی و میانگین استاندارد با توجه به ظرفیت‌ها خیلی فاصله دارد. از این رو در پژوهش حاضر به ارزش‌گذاری اقتصادی موزه منطقه‌ای جنوب شرق ایران به‌عنوان یکی از بناهای تاریخی جهانی و با قدمت پیشینه پرداخته شده است. در ایران مطالعات متعددی در زمینه برآورد ارزش‌گذاری اقتصادی انجام گرفته است اما نوآوری پژوهش حاضر این است که برای اولین بار به برآورد ارزش‌گذاری اقتصادی موزه از جمله موزه منطقه‌ای جنوب شرق ایران واقع در استان سیستان و بلوچستان با استفاده از روش ارزش‌گذاری مشروط (CVM)^۲ پرداخته است. مقاله حاضر در پی پاسخ به این سؤالات است؛ نخست، ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی بازدیدکنندگان موزه جنوب شرق ایران به چه صورت است؟ دوم، میزان تمایل به پرداخت هر بازدیدکننده موزه جنوب شرق ایران چه میزان است؟ و سوم ارزش اقتصادی سالانه این موزه چه میزان است؟

۲. مبانی نظری و پیشینه

آثار باستانی و تاریخی به‌عنوان ثروت‌های ملی نمایانگر فرهنگ، ارزش‌ها و باورهای یک ملت در طول تاریخ است. به طوری که همه کشورها به این آثار به‌عنوان یک سرمایه نگریده و به حفظ و نگهداری این آثار می‌پردازند. اما اینکه این آثار در هر کشور از چه اهمیت و ارزشی برخوردار است به وسیله ارزش‌گذاری قابل حصول است. به عبارت دیگر ارزش‌گذاری چنین مکان‌هایی می‌تواند جایگاه این آثار را در حفظ فرهنگ و اصالت هر منطقه نشان دهد (Xia et al., 2022).

بدون شک نقش صنعت گردشگری به‌عنوان یکی از صنایع پردرآمد در اقتصاد هر کشوری، غیرقابل چشم‌پوشی است به طوری که آثار باستانی نیز می‌توانند شرایط بسیار مناسبی را برای این صنعت فراهم کرده و منجر به رشد و توسعه

¹ World Tourism Organization (UNWTO)

² Contingent Valuation Method

صنعت مذکور شوند. با استفاده از فعالیتهای گردشگری و توجه به پتانسیل بالای آن، می‌توان به افزایش درآمد بخش دولتی و ایجاد رونق و توسعه در بخش خصوصی کمک کرد. بنابراین کشورها می‌کوشند با ارزش‌گذاری چنین منابعی، جاذبه‌های چشم‌گیر و آثار باستانی خود را به دیگران معرفی کنند و از این راه مبالغ زیادی را در جهت رفاه مردم و آبادانی منطقه مورد نظر به دست آورند. به‌علاوه ایجاد جامعه‌ای سالم و سازنده برای تداوم پیشرفت و توسعه اقتصادی نیاز به حفظ، توسعه و نگهداری تفرجگاه‌ها و مناطق گردشگری جهت پاسخ‌گویی به تقاضای روز افزون انسان‌ها دارد. همان‌گونه که دولت‌ها موظف به نگهداری و مراقبت از آثار باستانی هستند، مردم نیز موظف به همکاری با دولت در این زمینه هستند. چرا که حفظ این آثار به‌عنوان میراث فرهنگی وظیفه تک تک اعضای جامعه است. اما اینکه هر فرد به چه میزان بایستی در تأمین هزینه‌های نگهداری این آثار دخیل باشد به باورهای ذهنی افراد یا به‌عبارت دیگر به تمایل به پرداخت افراد بستگی دارد. بنابراین تجزیه و تحلیل عوامل مؤثر بر خواسته‌های مردم از نقطه نظر اقتصادی و اجتماعی می‌تواند به پیش‌بینی نیازها و کمبودهای مناطق گردشگری کمک قابل توجهی کند.

توجه به مناطق گردشگری در راستای تصحیح تصمیمات اقتصادی که اغلب از آن‌ها به‌عنوان کالا و خدمات رایگان و غیربازاری (غیرقابل مبادله در بازار) یاد شده‌است از مهم‌ترین عناصر برنامه‌ریزی گردشگری به‌شمار می‌رود. آثار باستانی جاذبه‌های فراوانی برای توسعه صنعت گردشگری فراهم می‌آورند و در مقابل توسعه این صنعت هم می‌تواند روی محیط طبیعی تأثیرات مثبت و منفی عمده‌ای بگذارد. بنابراین بررسی و تحلیل دقیق گردشگری پایدار بسیار ضروری است (Bañuls et al, 2022: 155). در عصر حاضر تعیین ارزش واقعی آثار باستانی با استفاده از قیمت‌گذاری، راهی اساسی در جهت حرکت به توسعه و گردشگری پایدار است. به‌طوری‌که توجه به این سازوکارها منجر به شناخت منافع، ارائه مسائل محیطی کشور به برنامه‌ریزان، ایجاد ارتباط میان سیاست‌های اقتصادی در حمایت از توسعه پایدار خواهد شد (دهمرد و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۲۰). حال اقتصاددانان معتقدند که رویکرد ارزش‌گذاری اقتصادی برای گردشگری پایدار امری واجب است که بی‌توجهی به آن در درازمدت موجب وارد آمدن خسارت‌های جبران‌ناپذیری می‌شود و بر روند توسعه پایدار تأثیر می‌گذارد. از این‌رو، کمی کردن و تعیین ارزش پولی آثار باستانی می‌تواند نقش مضاعفی در مدیریت تلفیقی انسان و سیستم‌های گردشگری ایفا کند (Perni et al, 2021: 125).

ارزش‌گذاری اقتصادی به معنای تعیین ارزش واقعی منابع طبیعی بر اساس معیارهای اخلاقی هر فرد است. بسیاری از خدمات مانند خدمات و اثراتی که گردشگری از نظر اقتصادی دارد، نمی‌توانند در بازار معامله شوند (مرادی و همکاران، ۱۴۰۱: ۳۳). بنابراین مردم نمی‌توانند آنچه را که تمایل به پرداخت آن دارند، آشکار کنند. در این شرایط از مردم خواسته می‌شود به‌طور مستقیم بر اساس یک سناریوی فرضی، آنچه را که مایل به پرداخت برای به دست آوردن یک خدمت دارند، بیان کنند. در دهه‌های اخیر رویکردهای ترجیحات بیان‌شده که رهیافت‌های مبتنی بر بازار فرضی نیز نامیده می‌شوند از هر دو جنبه نظری و عملی توسعه یافته‌اند و در زمینه‌های مختلفی مانند بازاریابی، اقتصاد محیط‌زیست، گردشگری، حمل‌ونقل، اقتصاد بهداشت و نظایر آن به کار رفته‌اند (Enriquez-Acevedo et al, 2018: 99). یکی از روش‌های ترجیحات بیان‌شده شامل روش ارزش‌گذاری مشروط است که در آن به ارجحیت‌های ابرازشده در بازارهای

واقعی و برآورد تمایل به پرداخت (WTP)^۱ مصرف‌کننده در مورد کالاها و خدمات استناد می‌شود. مبنای این روش، تمایل اظهارشده یا آشکارشده افراد در رابطه با محافظت و استفاده از محیط‌زیست است. کسب آگاهی در مورد این تمایل‌ها و برآورد تمایل به پرداخت افراد از طریق مصاحبه با آن‌ها و پرسش از مبلغ‌هایی که حاضر هستند برای حفظ یک کالای انسان ساخت و فرهنگی مانند آثار باستانی و در اختیار داشتن یک مقدار معین از کالا و خدمات غیربازاری پردازند، انجام می‌شود (هناره خلیانی و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۵). این فرایند یکی از شکل‌های بازار است که طی آن پیامد ناشی از ایجاد تغییر در کیفیت منابع انسان ساخت و فرهنگی در بازاری ساخته‌شده، مورد بررسی قرار می‌گیرد و از مصرف‌کنندگان خواسته می‌شود، میزان تمایل به پرداخت خود را برای بهبود وضعیت خدمات ابراز نمایند (Alkan, 2021: 350). به این ترتیب اگرچه این روش از امتیاز قابلیت به‌کارگیری در شرایط مختلف برخوردار است اما به دلیل وابستگی آن به نظرات شفاهی افراد، دارای اشکال است. با این وجود هیچ جانشین و مکملی برای برآوردهای مورد انتظار وجود ندارد و از هیچ رویکرد دیگری نمی‌توان استفاده کرد و تنها شیوه عملی به نظر می‌رسد (خسروی مشیزی و شرافتمند، ۱۳۹۹: ۴۲۶). در زمینه ارزش‌گذاری کالاهای غیرقابل معامله در بازار با استفاده از روش ارزش‌گذاری مشروط، مطالعات زیادی صورت گرفته است که در ادامه پژوهش به معرفی چند مورد از این مطالعات پرداخته شده است.

میلد و همکاران^۲ (۲۰۱۷) در کره جنوبی از روش ارزش‌گذاری مشروط برای بررسی تمایل به پرداخت افراد برای توسعه پارک صلح^۳ استفاده کردند. نتایج حاکی از آن بود که میانگین وزنی تمایل به پرداخت افراد برای توسعه پارک حدود ۴۴ دلار برای هر خانوار در سال است. زی و ژائو^۴ (۲۰۱۸) با استفاده از روش ارزش‌گذاری مشروط به مطالعه میزان تمایل به پرداخت افراد برای الکتریسیته سبز در شهر تیآن‌جین^۵ کشور چین پرداختند که سه عامل درآمد، باور و بیماری دارای اثر مثبت و دو عامل جنسیت و سن دارای اثر منفی بودند. تونین^۶ (۲۰۱۹) در مطالعه خود به برآورد منافع حاصل از احیا گونه‌های دریایی با استفاده از روش ارزش‌گذاری مشروط در دریای آدریاتیک^۷ شمالی در کشور ایتالیا پرداخت. نتایج نشان داد که تمایل به پرداخت برای دخالت افراد برای هدفمندسازی در راستای بهبود گونه‌های دریایی از طریق عملیات صیانت و پاک‌سازی منطقه به مراتب بیشتر از تمایل به پرداخت برای ممانعت از آسیب رسیدن به آن‌ها است. همچنین زایدن و همکاران^۸ (۲۰۲۱) در مطالعه خود به ارزش‌گذاری اقتصادی پارک ملی ویلکوپولسکی^۹ واقع در کشور لهستان پرداختند. نتایج نشان داد که رابطه غیرخطی بین وضعیت اقتصادی پاسخ‌دهندگان و تمایل به پرداخت افراد برای حفاظت از طبیعت پارک وجود دارد.

¹ Willingness to Pay

² Mjelde et al

³ Peac Park

⁴ Xie & Zhao

⁵ Tianjin

⁶ Tonin

⁷ Adriatic Sea

⁸ Zydron et al

⁹ Wielkopolski National Park (WNP)

از مطالعات داخلی انجام شده در ایران می توان به پژوهش های بلالی و همکاران (۱۳۹۸) آموزگاری و همکاران (۱۳۹۹)، عباسی و همکاران (۱۴۰۱)، مرادی و همکاران (۱۴۰۱) و طالبی جونقانی و همکاران (۱۴۰۲) اشاره کرد که با استفاده از روش ارزش گذاری مشروط به بررسی ارزش گذاری اجتماعی گردشگری مناطق مختلف پرداختند. با توجه به مطالعات انجام شده می توان نتیجه گرفت که تجزیه و تحلیل عوامل مؤثر بر خواسته های مردم از نظر اقتصادی می تواند به پیش بینی نیازهای گردشگری کمک کند. در این راستا هدف از برآورد ارزش اقتصادی، در نظر گرفتن ارزش منابع محیط زیستی در برنامه ریزی های توسعه ای و حفاظت از بناهای تاریخی از جمله موزه ها به عنوان میراث های طبیعی است (رنود و معیری، ۱۳۹۵: ۲۱۰). بر این اساس پژوهش حاضر درصدد است برای اولین بار در داخل کشور به برآورد ارزش اقتصادی بزرگترین موزه جنوب شرق ایران به عنوان یک بنای گردشگری و تاریخی در استان سیستان و بلوچستان با استفاده از روش ارزش گذاری مشروط بپردازد.

۳. منطقه مورد مطالعه

این پژوهش در بزرگترین موزه جنوب شرق ایران واقع در شهر زاهدان انجام گرفته است. شهر زاهدان با میانگین بارندگی و دمای سالانه به ترتیب ۷۷/۱ میلی متر و ۲۲-۳۷ درجه سانتی گراد در ارتفاع ۱،۳۸۵ متری سطح دریا و در جنوب شرق ایران قرار گرفته است (سازمان آب و هواشناسی استان سیستان و بلوچستان، ۱۴۰۲). موزه جنوب شرق با وسعتی معادل ۱۵،۰۰۰ متر مربع (۱/۵ هکتار) در محدوده "۲۱° ۴۸' ۲۰" تا "۲۰° ۴۸' ۴۹" عرض شمالی و "۱۱' ۸۷' ۶۰" طول شرقی تا "۳۳' ۸۷' ۶۰" و در منطقه ۲ شهر زاهدان قرار دارد (شکل ۱).

شکل ۱- موزه جنوب شرق ایران، سیستان و بلوچستان، زاهدان

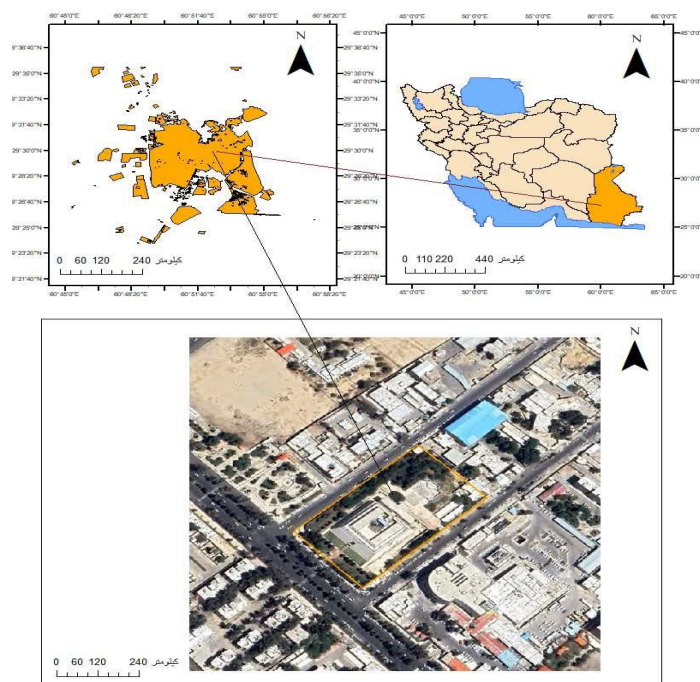

Figure 1- Museum of Southeast Iran, Zahedan, Sistan va Baluchestan

منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۲

فصلنامه برنامه ریزی و آمایش فضا

این موزه دارای سه طبقه در سه بخش اصلی باستان‌شناسی، مردم‌شناسی و زیست‌بوم‌شناسی است که به معرفی آثار فرهنگی و اطلاعات حاصل از کاوش‌های باستان‌شناسی در شهر سوخته سیستان، اسپیدژ بلوچستان، شهداد کرمان و صحنه‌هایی از زندگی روزمره ساکنان منطقه و فرهنگ و معرفی نمونه‌های جانوری بومی سه حوزه سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی و کرمان با توجه به تاریخ، قدمت، اقلیم، موقعیت جغرافیایی، آب و هوا، فرهنگ و هنر این مناطق پرداخته است (شکل ۲).

شکل ۲. دورنمایی از بزرگترین موزه جنوب شرق ایران، زاهدان

Figure 2- A view of the largest museum in the southeast of Iran

بخش‌های جانبی موزه شامل؛ رمپ، آکواریوم، کتابخانه، واحد اسناد و مدارک، سالن نمایش، تالار محققین جهت فعالیت‌های پژوهشی و تحقیقاتی، تالار رایانه، کارگاه‌های آموزشی، فنی، اتاق ساخت مولاژ، اتاق مرمت اشیاء، مخزن، عکاس‌خانه، سالن اجتماعات، کلاس‌های آموزشی، فضاهای اداری و سن رو باز با ظرفیت ۱۵۰ نفر است (سازمان میراث فرهنگی استان سیستان و بلوچستان، ۱۴۰۲).

۴. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از لحاظ روش در زمره پژوهش‌های پیمایشی - تحلیلی است. همچنین برای ارزش‌گذاری اجتماعی و به‌منظور گردآوری داده‌ها درباره چند صفت مانند «سن»، «جنسیت»، «وضعیت تأهل»، «شغل»، «تحصیلات»، «تعداد اعضای خانواده»، «درآمد ماهیانه»، «وسایل نقلیه»، «فصل مورد بازدید»، «بومی یا غیربومی»، «هدف اصلی بازدید»، «جذابیت منطقه» و «حداکثر مبلغ پیشنهادی» از جامعه مورد بررسی که شامل بازدیدکنندگان از موزه جنوب شرق استان سیستان و بلوچستان بودند در پاییز ۱۴۰۲ نمونه‌گیری شد. تعداد نمونه مورد بررسی شامل ۱۳۹ پرسش‌نامه بود که این تعداد با استفاده از روش کوکران و از ۲۱۸ جامعه آماری به دست آمد. آمار و اطلاعات لازم برای ارزش‌گذاری اقتصادی از طریق تکمیل پرسش‌نامه‌های طراحی شده که شامل اطلاعات مربوط به ویژگی‌های شخصی، اجتماعی و اقتصادی بازدیدکنندگان و سؤالات مربوط به تمایل به پرداخت بازدیدکنندگان است، جمع‌آوری شد. در این پژوهش برای تعیین ارزش اقتصادی موزه از روش ارزش‌گذاری مشروط استفاده شد. روش ارزش‌گذاری مشروط از کاربردی‌ترین روش‌های ارزش‌گذاری اقتصادی کالاها، خدمات و منابع محیط‌زیستی غیربازاری مبتنی بر

تقاضای جامعه است، که مبنای این روش ترجیحات ظاهر شده افراد در رابطه با استفاده از منابع، به منظور تعیین ارزش کالاها و دارایی‌های محیط‌زیستی است. دسترسی به ترجیحات و برآورد میزان تمایل به پرداخت افراد از طریق مصاحبه و پرسش از مبالغی که حاضرند برای حفظ کالای محیط‌زیستی موردنظر بپردازند، صورت می‌گیرد (Southon et al., 2017: 110). در میان روش‌های مبتنی بر تمایل به پرداخت بازدیدکنندگان، روش‌های دوگانه - دوبعدی^۱ به علت ایجاد انگیزه در پاسخگویان نسبت به دیگر روش‌ها مناسب‌تر هستند. این روش بر اساس انتخاب یک پیشنهاد بیشتر به پیشنهاد اولیه است که در پژوهش حاضر، سه قیمت پیشنهادی به مقادیر ۵۰۰۰۰، ۲۰۰۰۰ و ۷۰۰۰۰ ریال به صورت سؤال مطرح شد. در روش ارزش‌گذاری مشروط فرض می‌شود که فرد قیمت پیشنهادی را بر اساس پیشینه کردن مطلوبیت خود تحت شرایط رابطه (۱) می‌پذیرد یا رد می‌کند.

$$U(1, Y - A; S) + \varepsilon_1 \geq U(0, Y; A) + \varepsilon_0 \quad (1)$$

که در آن U مطلوبیت غیرمستقیم، Y درآمد افراد و A برداری از سایر عوامل اقتصادی مانند «سن»، «جنسیت»، «وضعیت تأهل»، «شغل»، «تحصیلات»، «تعداد اعضای خانواده»، «درآمد ماهیانه»، «وسایل نقلیه»، «فصل مورد بازدید»، «بومی یا غیربومی»، «هدف اصلی بازدید»، «جذابیت منطقه» و «حداکثر مبلغ پیشنهادی» هستند. تغییرات ایجادشده در مطلوبیت در اثر استفاده از منابع محیط‌زیستی عبارت است از (Hanemann, 1984: 335):

$$\Delta U = U(1, Y - B; S) - U(0, Y; S) + (\varepsilon_1 - \varepsilon_0) \geq 0 \quad (2)$$

در این تابع مطلوبیت، صفر برای زمانی است که فرد تمایلی به پرداخت برای حفظ کالای موردنظر ندارد و مطلوبیت یک برای زمانی است که فرد تمایلی به پرداخت برای حفظ کالای موردنظر دارد. ε_1 و ε_0 اجزای خطای این مدل هستند که فرض می‌شود دارای توزیع نرمال با میانگین صفر است (Tuan et al, 2014: 200).

در روش ارزش‌گذاری مشروط، مدل دارای یک متغیر وابسته با انتخاب کیفی دوگانه است. معمولاً برای روش‌های انتخاب کیفی از مدل رگرسیونی لاجیت^۲ بر اساس حداکثر درستنمایی استفاده می‌شود. مدل لاجیت از توزیع‌های نرمال و لجستیک حاصل شده و مقادیر احتمالی آن بین صفر و یک است. توزیع احتمال یک یعنی احتمال پذیرش و مقدار صفر نشان‌دهنده عدم پذیرش است. بر اساس مدل لاجیت، احتمال (P_1) اینکه فرد یکی از پیشنهادها (A) را بپذیرد به صورت رابطه (۳) بیان می‌شود (مرادی و همکاران، ۱۴۰۱: ۴۴):

$$\Delta P_1(Y = 1) = F_{\eta}(\Delta U) = \frac{1}{1 + \exp(-\Delta U)} = \frac{1}{1 + \exp\{-(\alpha + \beta.A + \gamma.Y + \theta.S)\}} \quad (3)$$

$F_{\eta}(\Delta U)$ تابع توزیع تجمعی لجستیک و β ، γ و θ ضرایب الگو هستند که با استفاده از روش حداکثر درستنمایی برآورد می‌شوند و فرض بر آن است که $\beta \leq 0$ و $\theta, \gamma \geq 0$ باشد. در نهایت و پس از برآورد پارامترها و ارزیابی نقش هرکدام از متغیرهای مستقل، مقدار امید ریاضی تمایل به پرداخت را از طریق رابطه (۴) و با انتگرال‌گیری از تابع تجمعی لجستیک ($F_{\eta}(\Delta U)$) در دامنه صفر تا پیشنهاد ماکزیمم (M) می‌توان برآورد نمود (Lee and Han, 2002: 535):

¹ Double – Bounded Dichotomouse Choice

² Logit Regression Model

$$E(WTP) = \int_0^M F_{\eta}(\Delta U) dB = \int_0^M \frac{1}{1 + \exp[-(\alpha^* + \beta \cdot B)]} dB \quad (۴)$$

$$\alpha^* = (\alpha + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_n x_n)$$

که $E(WTP)$ مقدار انتظاری تمایل به پرداخت و α^* عرض از مبدأ تعدیل شده است که از افزودن جمله اقتصادی به عرض از مبدأ الگوی رگرسیونی برآورد شده لجستیک به دست می‌آید. منظور از جمله اقتصادی، مجموع حاصل ضرب میانگین متغیرهای اقتصادی معنی‌دار شده مدل لاجیت در ضرایب آن‌ها است. برای تفسیر ضریب هر متغیر در الگوی لاجیت از اثرات نهایی آن‌ها استفاده شده است. اثر نهایی نشان‌دهنده درصد احتمال تغییر در افزایش تمایل به پرداخت به ازای تغییر در یک واحد متغیر مستقل است که در رابطه با متغیرهای مجازی، این درصد احتمال به ازای تغییر از حالت صفر به یک به دست می‌آید (Robert, 2017). در ادامه به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از مدل رگرسیونی لاجیت و نرم‌افزار STATA 17 و Shazam 10 استفاده شد. متغیر وابسته در این مطالعه، تمایل به پرداخت افراد (برحسب ریال) و متغیرهای مستقل شامل ویژگی‌های اقتصادی «سن»، «جنسیت»، «وضعیت تأهل»، «شغل»، «تحصیلات»، «تعداد اعضای خانواده»، «درآمد ماهیانه»، «وسایل نقلیه»، «فصل مورد بازدید»، «بومی یا غیربومی»، «هدف اصلی بازدید»، «جذابیت منطقه» و «حداکثر مبلغ پیشنهادی» هستند. در ابتدا بر اساس مدل ارزش‌گذاری مشروط، الگوی لاجیت با استفاده از ضرایب تعیین برازش Mc Fadden و Cragg – Uhler, Esterlla, Maddala برازش شدند و بدین ترتیب مدل لاجیت به‌عنوان بهترین مدل انتخاب شد. همچنین برای اطمینان، از نتایج مدل تخمین زده شده از آزمون‌های نسبت درست‌نمایی^۱ استفاده شد (مدبری، ۱۳۹۷: ۱۵۲).

۵. یافته‌ها

نتایج آماری مربوط به ویژگی‌های اقتصادی پاسخ‌گویان حاصل از ۱۳۹ پرسش‌نامه که برای تعیین و برآورد حفاظتی در بزرگ‌ترین موزه جنوب شرقی زاهدان تکمیل شد، در جدول (۱) آورده شده است. متغیرهای اقتصادی در نظر گرفته شده برای این مدل شامل «سن»، «جنسیت»، «وضعیت تأهل»، «شغل»، «تحصیلات»، «تعداد اعضای خانواده»، «درآمد ماهیانه»، «وسایل نقلیه»، «فصل مورد بازدید»، «بومی یا غیربومی»، «هدف اصلی بازدید»، «جذابیت منطقه» و «حداکثر مبلغ پیشنهادی» است. بر اساس آمارهای به‌دست آمده، میانگین سن پاسخ‌گویان حدود ۴۲ سال بود که حداقل سن ۱۵ سال تا حداکثر ۶۷ سال را شامل می‌شود که نشان‌دهنده جوان بودن بازدیدکنندگان موزه است. عمده بازدیدکنندگان را زنان (۷۶/۲۵ درصد) و گروه متأهلین (۲۳/۷۶ درصد) تشکیل می‌دهند. با توجه به داده‌های مربوط به شغل بازدیدکنندگان در جدول (۱)، افراد کارمند و مشاغل آزاد نسبت به سایر شغل‌ها تمایل بیشتری برای بازدید از موزه دارند. همچنین با توجه به وضعیت تحصیلی افراد بازدیدکننده از موزه جنوب شرق که در جدول (۱) ارائه شده است، بیش‌ترین آمار مربوط به افراد با تحصیلات کارشناسی و کاردانی است و کم‌ترین آمار مربوط به افراد با تحصیلات بی‌سواد است. همچنین افراد پاسخ‌دهنده به‌طور میانگین دارای بعد خانوار ۳/۷۷ نفر بوده که از حداقل ۱ نفر تا ۸ نفر بودند. بررسی

¹ Likelihood Ratio Test

درآمد ماهیانه افراد پاسخگو نشان می‌دهد که میانگین درآمد ماهیانه هر فرد حدود ۳/۳۵ میلیون تومان در سال ۱۴۰۲ برآورد شده است. یافته‌های دیگر حاکی از آن است که حدود ۸۵/۳۳ درصد از بازدیدکنندگان از خودروی شخصی برای دسترسی به موزه استفاده کرده بودند. همچنین بیشتر بازدیدکنندگان موزه جنوب شرقی از میان فصول مختلف سال، فصل تابستان و بهار را برای بازدید برگزیدند.

نتایج موجود در جدول (۱) حاکی از آن است که ۴۱/۳۳ درصد بازدیدکنندگان بومی استان زاهدان و ۵۸/۶۷ درصد از بازدیدکنندگان غیر بومی استان بودند. همچنین هدف اصلی بازدید از دید بازدیدکنندگان، معماری منحصر به فرد و غنای فرهنگی بخش‌های متنوع موزه است. به طوری که از دیدگاه ۹۶/۶۶ درصد بازدیدکنندگان، غنای فرهنگی بخش‌های متنوع موزه برای آن‌ها جذابیت داشته است و تنها ۳/۳۴ درصد افراد از بازدید موزه لذت نبرده‌اند که علت آن می‌تواند ناشی از علاقه نه چندان زیاد به تفریح و گردشگری باشد.

جدول ۱. معرفی طیف لیکرت متغیرهای وابسته و مستقل پژوهش حاضر

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	توضیحات
سن	۴۱/۷۳	۱۱/۳۳	۱۵	۶۷	سال
جنسیت	۱/۲۴	۰/۴۲	۱	۲	زن=۱، مرد=۲
وضعیت تأهل	۱/۱۹	۰/۳۸	۱	۲	متاهل=۱، مجرد=۲
شغل	۳/۷۰	۱/۴۶	۱	۶	متخصص=۱، آزاد=۲، کارمند=۳ خانه‌دار=۴، کارگر=۵، موارد دیگر=۶، بیکار=۷
تحصیلات	۳/۷۹	۱/۴۳	۱	۸	دکتری و بالاتر=۱، فوق لیسانس=۲، لیسانس=۳، فوق دیپلم=۴، دیپلم=۵، راهنمایی=۶، ابتدایی=۷، بی سواد=۸
تعداد اعضای خانوار	۳/۷۶	۱/۳۱	۱	۹	نفر
درآمد ماهیانه	۳/۴۵	۱/۵۷	۱	۶	کمتر از ۵ میلیون تومان=۱ ۵-۷ میلیون تومان=۲ ۷-۱۰ میلیون تومان=۳ ۱۰-۱۵ میلیون تومان=۴ ۱۵-۲۰ میلیون تومان=۵ بیشتر از ۲۰ میلیون تومان=۶
وسایل نقلیه	۳/۶۸	۰/۶۸	۱	۴	موتورسیکلت=۱، اتوبوس=۲، تاکسی=۳ ماشین شخصی=۴، هواپیما=۵
فصل مورد بازدید	۲/۴۶	۱/۴۴	۱	۵	بهار=۱، تابستان=۲، پاییز=۳ زمستان=۴، بی تفاوت=۵
بومی یا غیربومی بودن	۱/۵۹	۰/۴۹	۱	۲	بومی=۱، غیربومی=۲
هدف اصلی از بازدید	۲/۱۳	۰/۵۹	۱	۳	غنای فرهنگی=۱، پژوهش و تحقیقات علمی=۲، آموزش و یادگیری=۳
جذابیت منطقه	۱/۰۴	۰/۲۰	۱	۲	جذابیت دارد=۱، جذابیت ندارد=۲

Table 1. Introduction of the Likert scale of the dependent and independent variables of the present study

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۲

نتایج حاصل از احتمال پذیرش تمایل به پرداخت افراد در جدول (۲) نشان می‌دهد که ۱۷ نفر (۱۲/۲۳ درصد) اولین پیشنهاد را نپذیرفتند و تمایلی به پرداخت مبلغ ۵۰،۰۰۰ ریال از درآمد ماهیانه خود برای بهبود وضعیت و حفاظت از موزه جنوب شرقی را نداشتند و ۱۲۲ نفر (۸۷/۷۶ درصد) آن را پذیرفتند. با ارائه پیشنهاد پایین‌تر ۲۰،۰۰۰ ریال به کسانی که پیشنهاد اول را نپذیرفته بودند، ۶ نفر (۴/۳۱ درصد) پیشنهاد دوم را پذیرفتند درحالی‌که تعداد ۱۱ نفر (۷/۹۱ درصد) این پیشنهاد را نپذیرفتند. آن دسته از پاسخگویانی که اولین پیشنهاد را (۵۰،۰۰۰ ریال) پذیرفتند، در گروه پیشنهاد بالاتر ۷۰،۰۰۰ ریال قرار گرفتند. ۱۰ پاسخ‌دهنده پیشنهاد سوم را نپذیرفتند و اما ۱۱۲ نفر این پیشنهاد را پذیرفتند. نتایج نشان می‌دهد که مردم راضی به پرداخت مبلغی به‌منظور بهبود وضعیت و حفاظت از موزه جنوب شرقی هستند، به‌طوری‌که ۸۹/۳۳ درصد پاسخگویان حاضر به پرداخت مبلغی برای ورودی و بهبود وضعیت و نگهداری از موزه جنوب شرقی بوده‌اند.

جدول ۲. وضعیت پاسخ‌گویی به سه مبلغ پیشنهادی برای موزه جنوب شرق ایران

وضعیت پذیرش		پیشنهاد اول (ریال ۵۰،۰۰۰)	پیشنهاد دوم (ریال ۲۰،۰۰۰)	پیشنهاد سوم (ریال ۷۰،۰۰۰)
پذیرش مبلغ پیشنهادی	تعداد	۱۲۲	۶	۱۱۲
	درصد	۸۷/۷۶	۴/۳۱	۸۰/۵۷
عدم پذیرش مبلغ پیشنهادی	تعداد	۱۷	۱۱	۱۰
	درصد	۱۲/۲۳	۷/۹۱	۷/۱۹
جمع	تعداد	۱۳۹	۱۷	۱۲۲
	درصد	۱۰۰	۱۲/۲۳	۸۷/۷۶

Table 2. The status of responding to the three proposed amounts for the Museum of Southeast Iran

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۲

به این ترتیب برای تعیین عوامل اثرگذار بر تمایل به پرداخت پاسخ‌دهندگان از مدل لاجیت و روش حداکثر درست‌نمایی استفاده شده است. مطابق این مدل‌ها اثر متغیرهای مستقل بر تمایل به پرداخت افراد جهت ارزش‌گذاری اقتصادی و یا به عبارتی جهت بهبود وضعیت و حفاظت از موزه جنوب شرقی مورد آزمون قرار گرفته است. برای بررسی معناداری کل مدل برآورد شده از آماره نسبت درست‌نمایی استفاده شد (جدول ۳) و مقدار این آماره برابر ۳۷/۲۹۹۱- است. از آنجایی که این مقدار بالاتر از مقدار ارزش احتمال ارائه شده است از این نظر الگوی برآورد شده از لحاظ آماری در سطح ۵ درصد معنی‌دار است.

هم‌چنین ضرایب تعیین Esterilla, Maddala, Cragg-uhler و Mc fadden برای الگوی لاجیت به‌ترتیب برابر با ۰/۲۳، ۰/۲۶، ۰/۳۱ و ۰/۱۶ برآورد شده است. این ضرایب نشان‌دهنده آن است که متغیرهای مستقل منظور شده در مدل، حداقل ۰/۱۶ درصد و حداکثر ۰/۳۱ درصد تغییرات متغیر وابسته را توضیح می‌دهند که مقدار این ضرایب با توجه به تعداد مشاهدات متغیر وابسته، عددهای مطلوبی است. هم‌چنین درصد پیش‌بینی صحیح به دست آمده (۰/۶۰ درصد) در این الگو، رقم مطلوبی را نشان می‌دهد. بنابراین الگوی فوق برای تجزیه و تحلیل‌های بعدی قابل اطمینان است. با توجه به اینکه متغیر وابسته مدل از نوع کیفی است، بنابراین در این شرایط می‌توان معنی‌داری و اثرات نهایی متغیرها را تعبیر و تفسیر کرد.

فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا

همانطور که از نتایج تعیین مدل لاجیت در جدول (۳) پیداست، از میان ۱۳ متغیر مستقل، چهار متغیر از نظر آماری معنادار هستند ($P < 0/05$). به طوری که متغیرهای مستقل «شغل»، «درآمد»، «فصل مورد بازدید» و «حداکثر مبلغ پیشنهادی» از لحاظ آماری اثر معنادار بر روی تمایل به پرداخت افراد جهت ورود و بهبود وضعیت و نگهداری از موزه جنوب شرقی ایران دارند. در حالی که مابقی متغیرها اثر معناداری بر متغیر وابسته تمایل به پرداخت ندارند. از میان متغیرهای مورد بررسی، متغیر «حداکثر مبلغ پیشنهادی» بیشترین تأثیر را بر متغیر وابسته (تمایل به پرداخت افراد) دارد و تأثیر آن از نوع مثبت است. علاوه بر این متغیر «شغل»، «درآمد»، «فصل مورد بازدید» و «حداکثر مبلغ پیشنهادی» بر تمایل به پرداخت افراد اثر مثبت و معنی داری دارد.

متغیر «شغل»، رابطه مستقیم و معنی داری بر تمایل به پرداخت افراد دارد. این متغیر دارای اثر نهایی معادل با ۰/۰۶۲۰ است. به عبارتی با افزایش یک واحد، احتمال تمایل به پرداخت افراد جهت بهبود وضعیت و حفاظت از موزه ۰/۰۶۲۰ واحد افزایش می یابد. متغیر «درآمد» تأثیر مثبت و معناداری بر تمایل به پرداخت افراد دارد. این متغیر دارای اثر نهایی معادل با ۰/۰۸۷۲ است. به عبارتی با افزایش یک واحد به درآمد پاسخ دهندگان، احتمال تمایل به پرداخت افراد جهت بهبود وضعیت و حفاظت از موزه ۰/۰۸۷۲ واحد افزایش می یابد. همچنین متغیر «فصل مورد بازدید» رابطه مستقیم و معنی داری بر تمایل به پرداخت افراد دارد. این متغیر دارای اثر نهایی معادل با ۰/۰۶۲۲ است. به عبارتی با افزایش یک واحد به درآمد پاسخ دهندگان، احتمال تمایل به پرداخت افراد جهت بهبود وضعیت و حفاظت از موزه ۰/۰۶۲۲ واحد افزایش می یابد. ضریب تخمین متغیر «حداکثر مبلغ پیشنهادی» که مهم ترین متغیر مستقل احتمال تمایل به پرداخت بازدیدکنندگان است با علامت انتظاری مثبت از نظر آماری معنادار شده است. میزان اثر نهایی این متغیر معادل ۰/۲۶۵۶ است. مطابق با این ضریب، با افزایش یک تومان در این متغیر، احتمال تمایل به پرداخت افراد ۰/۲۶۵۶ درصد افزایش می یابد.

جدول ۳. پارامترهای مدل لاجیت برای برآورد ارزش اقتصادی و محیط زیستی موزه جنوب شرق ایران

متغیرهای توضیحی	علامت انتظاری	ضریب برآورده شده	Z مقدار اماره	سطح معناداری	اثر نهایی
سن	منفی	۰/۰۱۹۲	-۰/۵۸	۰/۵۶۲	۰/۰۰۲۳
جنسیت	مثبت	۰/۷۱۱۵	۰/۸۳	۰/۴۰۹	-۰/۰۸۸۶
وضعیت تاهل	مثبت	۱/۶۷۴۵	۱/۸۰	۰/۰۷۲	-۰/۲۰۸۵
شغل	مثبت	۰/۴۹۸۴	۲/۱۴	*۰/۰۳۲	-۰/۰۶۲۰
تحصیلات	منفی	۰/۰۳۸۴	-۰/۱۲	۰/۹۰۷	۰/۰۰۴۷
تعداد اعضای خانوار	مثبت	۰/۲۵۹۲	۱/۱۲	۰/۲۶۴	-۰/۰۳۲۲
درآمد	مثبت	۰/۷۰۰۹	۲/۵۱	*۰/۰۱۲	-۰/۰۸۷۲
وسایل نقلیه	مثبت	۰/۵۳۰۲	۱/۱۰	۰/۲۷۱	-۰/۰۶۶۰
فصل مورد بازدید	مثبت	۰/۴۹۹۹	۲/۳۵	*۰/۰۱۹	-۰/۰۶۲۲
بومی یا غیربومی	منفی	۰/۰۹۲۹	-۰/۴۵	۰/۶۵۵	۰/۰۳۸۷
هدف اصلی بازدید	منفی	۰/۳۱۱۱	-۱/۵۰	۰/۱۳۴	۰/۱۱۱۷
جذابیت منطقه	منفی	۰/۸۹۷۴	۰/۲۸	۰/۷۸۲	-۰/۱۷۹۵
حداکثر مبلغ پیشنهادی	مثبت	۱/۴۴۲۲	۴/۶۳	*۰/۰۰۰	-۰/۲۶۵۶
ضریب ثابت	مثبت	۱۴/۲۰	-	-	-
Esterlla R ² = ۰/۲۶			Log Likelihood= -۳۷/۲۹۹۱		
McFaddan R ² = ۰/۱۶			LR chi2= ۹۰/۳۹		
Maddala R ² = ۰/۲۳			Pseudo= ۰/۵۴۷۹		
Cragg-Uhler R ² = ۰/۳۱			Percentage of Right Predictions= ۰/۶۰		
* معناداری در سطح ۹۵ درصد					

Table 3. Logit model parameters for estimating the economic and environmental value of the Museum of Southeast Iran

در ادامه و پس از تخمین پارامترهای مدل لاجیت مقدار پیش‌بینی شده متوسط تمایل به پرداخت به وسیله انتگرال‌گیری عددی در محدوده صفر تا پیشنهاد ماکزیمم براساس رابطه (۴) محاسبه شده است. با توجه به ضرایب برآوردی در جدول (۳) و میانگین متغیرهای اجتماعی-اقتصادی، مقدار α^* یا عرض از مبدأ تعدیل شده برابر است با:

$$\alpha^* = 11/0 + 0.69/5558(3/50) + 0.5945(2/38) - 1/2679(2/13) + 1/7939(1/44) = 21/7678$$

در رابطه فوق، α^* یا عرض از مبدأ تعدیل شده از حاصل جمع عرض از مبدأ برآورد شده و جملات اجتماعی - اقتصادی معنادار در مدل محاسبه شده است. به عبارت دیگر جملات اضافه شده مربوط به متغیرهای شغل با میانگین ۳/۷۰ و ضریب ۰/۴۹۸۴، درآمد با میانگین ۳/۴۵ و ضریب ۰/۷۰۰۹، فصل مورد بازدید با میانگین ۲/۴۶ و ضریب ۰/۴۹۹۹ و حداکثر مبلغ پیشنهادی با میانگین ۱/۴۴ و ضریب ۱/۴۴۲۲ است. در ادامه و براساس محاسبه فوق، ارزش مورد انتظار (میانگین) تمایل به پرداخت هر بازدیدکننده از موزه در محدوده صفر تا بالاترین پیشنهاد (۷۰۰۰۰ ریال) به صورت رابطه زیر محاسبه شده است.

$$WTP = \int_0^{70000} \frac{1}{1 + \exp[-(21/7678 + 1/4422B)]} dB = 100950$$

بر طبق رابطه بالا، میانگین تمایل به پرداخت برای هر بازدیدکننده جهت بهبود وضعیت و حفاظت از بزرگترین موزه جنوب شرقی ایران در استان زاهدان، ۱۰۰،۹۵۰ ریال استخراج شده است. همچنین برای محاسبه و در واقع برآورد میزان تمایل به پرداخت ماهیانه هر خانوار در جهت بهبود وضعیت و حفاظت از موزه، کافی است میانگین تمایل به پرداخت هر بازدیدکننده را در میانگین تعداد اعضای خانوار ضرب نماییم. همچنین با ضرب مقادیر مذکور در تعداد ماه‌های سال، میزان تمایل به پرداخت سالیانه هر خانوار به دست می‌آید.

$$100950 \times 3/76 = 379,570 \quad \text{ریال}$$

$$100950 \times 3/76 \times 12 = 4,554,860 \quad \text{ریال}$$

بدین ترتیب ارزش تفریحی موزه، با توجه به متوسط تمایل به پرداخت ماهیانه و سالیانه هر خانوار، معادل ۳۷،۹۵۷ و ۴،۵۵۴،۸۶۰ ریال است. براساس آمار موجود از وضعیت گردشگری در موزه، به طور متوسط در طول سال حدود ۲،۰۰۰ نفر از این موزه بازدید می‌کنند. با توجه به متوسط تمایل به پرداخت بدست آمده (۱۰۰،۹۵۰ ریال)، تعداد کل سالیانه بازدیدکنندگان، ارزش تفریحی هر هکتار موزه جنوب شرق ایران واقع در استان سیستان و بلوچستان براساس رابطه زیر به دست می‌آید:

$$\text{ارزش تفریحی موزه بر حسب هکتار} = (\text{متوسط تمایل به پرداخت} \times \text{تعداد کل بازدیدکنندگان در طول سال}) /$$

$$\text{مساحت تفرجگاه تفریحی هر هکتار بزرگترین موزه جنوب شرق ایران}$$

$$\text{ریال} \dots = 13,460 = 1/5 \text{ هکتار} / (100,950 \times 2,000)$$

بنابراین ارزش تفریحی سالانه موزه ۱۳،۴۶۰ ریال در هر هکتار بدست آمده است.

۶. بحث

امروزه صنعت گردشگری تاریخی به‌عنوان بزرگ‌ترین و متنوع‌ترین صنعت در دنیا به‌حساب می‌آید. کشور ایران با توجه به اینکه در ردیف ۱۰ کشور اول دنیا از نظر وجود جاذبه‌های گردشگری قرار دارد ولی از نظر جذب گردشگر نه‌تنها در بین کشورهای دنیا بلکه در بین کشورهای خاورمیانه هم جایگاه شایسته و مطلوبی ندارد (محرابی و همکاران، ۱۳۹۱)، از این‌رو برآورد ارزش اقتصادی مناطق گردشگری تاریخی برای شناسایی اهمیت این مناطق و اعمال برنامه‌ریزی‌های درست و به‌موقع کمک شایانی در این زمینه ایفا می‌کند. با توجه به نتایج پژوهش حاضر، بیشتر بازدیدکنندگان موزه جنوب شرق ایران واقع در استان سیستان و بلوچستان را زنان تشکیل می‌دهند و از میان گروه‌های سنی مورد بررسی بیشترین تعداد بازدیدکنندگان در محدوده سنی ۱۵ تا ۶۷ سال با میانگین سنی حدود ۴۲ سال هستند که این نتایج نشان‌دهنده مناسب بودن این مکان برای افراد جوان تا میان‌سال است بنابراین باید به نیازهای این گروه سنی توجه بیشتری شود. بررسی مطالعات انجام شده در برخی از تفرجگاه‌ها و آثار باستانی کشور، مانند مطالعه محمودی و دانه‌کار (۱۳۸۶) و مرادی و همکاران (۱۴۰۰) نیز نتایج پژوهش حاضر را تأیید می‌کند. در پژوهش حاضر بررسی سطح سواد افراد نشان داد که بیشترین تعداد افراد دارای مدرک کارشناسی و کاردانی هستند و این نشان می‌دهد که افراد تحصیل کرده تمایل بیشتر به پر کردن اوقات فراغت خود با دیدار از جاذبه‌های طبیعی و گردشگری دارند که این نتیجه در مطالعه مرادی و همکاران (۱۴۰۰) و مؤیدفر و همکاران (۱۳۹۶) نیز به چشم می‌خورد.

در پژوهش حاضر نیز مانند پژوهش زاهد غروی و همکاران (۱۴۰۱)، آل‌داود و نشاط (۱۴۰۱) و طالبی جونقانی و همکاران (۱۴۰۲)، وجود تمام اقسام شغلی و تحصیلی در میان بازدیدکنندگان حاکی از انعطاف‌پذیری و همگرایی منطقه برای استفاده عموم است. نتایج حاصل از بررسی وضعیت فصل بازدید و نوع وسیله نقلیه نشان‌دهنده این است که اکثر بازدیدکنندگان این موزه از میان فصل‌های مختلف سال فصل بهار و از میان وسایل نقلیه، ماشین شخصی را برای بازدید ترجیح می‌دهند و از جمله دلایل این موضوع را می‌توان بدین‌صورت بیان کرد که فصل بهار فصل استراحت و تعطیلات افراد و همچنین فصل مناسبی از لحاظ آب و هوایی برای سفر به استان سیستان و بلوچستان است. از این‌رو می‌توان با ایجاد امکانات رفاهی بیشتر در منطقه برای جذب گردشگر در منطقه کمک کرد.

در این مطالعه بر اساس نتایج حاصل، ۸۹/۳۳ درصد از پاسخگویان حاضر به پرداخت مبلغی از ۲۰۰۰۰ ریال تا ۷۰۰۰۰ ریال برای بازدید، بهبود وضعیت و حفاظت از موزه جنوب شرق ایران بوده‌اند. بر اساس نتایج، میانگین تمایل به پرداخت افراد برای استفاده از موزه جنوب شرق ایران ۱۰۰،۹۵۰ ریال استخراج شده است که این مقدار از میانگین تمایل به پرداخت از یافته‌های پژوهش عباسی و همکاران (۱۴۰۱)، دانائی‌فر و همکاران (۱۳۹۸) و مدبری و همکاران (۱۳۹۷) بیشتر است. بررسی نتایج حاصل نشان‌دهنده این است که تفاوت‌های موجود در میزان تمایل به پرداخت، ناشی از وجود تفاوت در زمان، ویژگی‌های خاص منطقه مورد بررسی مانند ملی بودن، وجود سازه‌های تاریخی، قدمت و میزان جذابیت مناطق هست که این عوامل می‌تواند منجر به ارتقای آگاهی و در نهایت افزایش میانگین تمایل به پرداخت در استفاده از این مکان تفریحی شود.

فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا

نتایج حاصل از برآورد الگوی لاجیت نشان از اثر معنی‌دار پنج متغیر «شغل»، «درآمد»، «فصل مورد بازدید» و «حداکثر مبلغ پیشنهادی» بر تمایل به پرداخت است. همچنین هر چهار متغیر به ترتیب با ضرایب ۰/۴۹۸۴، ۰/۷۰۰۹، ۰/۴۹۹۹ و ۱/۴۴۲۲ دارای تأثیری مثبت و معناداری بر تمایل به پرداخت هستند. که این نتایج با یافته‌های صدقاتی و همکاران (۱۴۰۰)، اسکندری نسب و همکاران (۱۴۰۰)، بلزی و همکاران^۱ (۲۰۲۱) و دیلویسو و همکاران^۲ (۲۰۲۱) همخوانی دارد.

در پژوهش حاضر نتایج ارزش‌گذاری مشروط بیان‌کننده این است که متوسط تمایل به پرداخت برای هر بازدیدکننده برای حفاظت و بهبود وضعیت بزرگترین موزه جنوب شرق ایران ۱۰۰۹۵۰ ریال و ارزش تفریحی سالانه این مکان ۴،۵۵۴،۸۶۰ ریال است. با توجه به این مسئله که آثار تاریخی نیاز به حفاظت و نگهداری به بهترین شیوه ممکن را دارند چنانچه مسئولان با تأمین امکانات اولیه بیشتر وضعیت فعلی را بهبود بخشند، گردشگران بیشتری به این مکان تاریخی جذب می‌شوند که حاضر به پرداخت هزینه مبلغ بیشتر برای استفاده از امکانات به وجود آمده هستند و این امر گسترش صنعت گردشگری و افزایش درآمد را به دنبال دارد.

۷. نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر با توجه به این نکته که بخش عمده مراجعه‌کنندگان، خانم و در محدوده سنی ۱۵ تا ۶۷ سال قرار دارند و اکثریت دارای تحصیلات دانشگاهی هستند، پیشنهاد می‌شود که در برنامه‌های موردنظر، توجه ویژه‌ای به زنان خانه‌دار و جوانان شود و برای آن‌ها امکانات ویژه‌ای بر مبنای سلیقه این گروه‌ها ایجاد شود. ایجاد امکانات گردشگری و مراکز آموزشی، فرهنگی و رفاهی به‌منظور ایجاد انگیزه و افزایش مدت زمان بازدیدکنندگان با توجه به نیازهای سنی بازدیدکنندگان نظیر مکان‌هایی برای تفریحات سالم ورزشی، کتابخانه، امکاناتی اعم از وسایل بازی برای کودکان، وسایل سرگرمی و استراحت برای سالمندان منجر به افزایش تعداد بازدیدهای افراد برای استفاده از این مکان‌ها می‌شود. افزایش دانش و آگاهی شهروندان از آثار و ارزش مناطق باستانی و ارتقا سطح علمی اقشار جامعه می‌تواند منجر به افزایش تمایل به پرداخت افراد شود که در افزایش ارزش تفریحی این مکان‌ها مؤثر است. همچنین با توجه به نتایج حاصل از پژوهش حاضر، پیشنهادات زیر ارائه شده است:

- استقبال از همه اقشار جامعه: ایجاد برنامه‌های آموزشی و تفریحی متناسب با نیازها و سطوح دانش مختلف افراد، به خصوص زنان و جوانان و ایجاد امکانات ویژه برای افراد با نیازهای خاص و توانمندی‌های مختلف.
- توسعه صنعت گردشگری: توسعه برنامه‌های تبلیغاتی و بازاریابی با هدف جلب گردشگران در سطح ملی و بین‌المللی و ارتقاء امکانات رفاهی و تفریحی در منطقه جهت جذب گردشگران و افزایش مدت زمان بازدید آن‌ها.

¹ Blazy et al

² Diluio et al

- ارتقا سطح علمی جامعه: برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی با هدف افزایش آگاهی عمومی از ارزش‌های فرهنگی و تاریخی و افزایش همکاری با مدارس و دانشگاه‌ها برای تربیت نسل جوان با آگاهی فرهنگی بالا.
- تقویت همکاری‌های اجتماعی: برقراری همکاری با نهادهای فرهنگی و اجتماعی برای ارائه برنامه‌ها و فعالیت‌های مشترک و تشویق به مشارکت مردم در حفاظت از موزه و ارتقاء وضعیت آن.
- استفاده از تکنولوژی: ایجاد سامانه‌های آنلاین برای رزرو بلیت و اطلاع‌رسانی بهتر به بازدیدکنندگان و توسعه برنامه‌های موبایلی جهت افزایش تجربه بازدید از موزه.
- ارتقا امکانات و حفاظت: سرمایه‌گذاری در بهبود و ارتقاء امکانات فیزیکی موزه برای جلب توجه بیشتر بازدیدکنندگان و ایجاد برنامه‌های حفاظتی جهت حفظ و نگهداری بهتر از آثار تاریخی و فرهنگی.
- استفاده از داده‌ها: استفاده از داده‌های حاصل از تحقیقات برای بهبود سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های آینده و برگزاری نشست‌ها و کارگاه‌ها با مشارکت مردم به منظور جمع‌آوری ایده‌ها و نظرات برای بهبود موزه.

منابع

- اسکندری نسب، ح؛ امیر تیموری، س؛ زارع مهجودی، م.ر؛ میرزایی خلیل‌آبادی، ح.ر؛ و بنی‌اسدی، مصطفی. (۱۴۰۰). برآورد ارزش حفاظتی مرتع ریگ اسحاق‌آباد سیرجان با استفاده از روش ارزش‌گذاری مشروط. مرتع، ۱۵ (۲): ۱۶۸-۱۷۹. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.20080891.1400.15.2.1.8>
- آموزگاری، پ؛ پناهی، م؛ میرنیا، س. خ؛ و دانشی، ع.ر. (۱۳۹۹). برآورد ارزش حفاظتی منابع آب زیرزمینی حوزه آبخیز الشتر از نگاه روستاییان. مهندسی و مدیریت آبخیز، ۱۲(۱): ۷۱-۵۷. <https://doi.org/10.22092/ijwmse.2019.122994.1532>
- آل‌داود، ه؛ قانع بافقی، م. ج؛ و نشاط، ا. (۱۴۰۱). برآورد ارزش حفاظتی منطقه خور و بیابانک با رویکرد ارزش‌گذاری مشروط. مدیریت اکوسیستم، ۱(۴): ۴۷-۳۶. <https://doi.org/10.22034/emj.2022.701391>
- برزگر، ص؛ حیدری، م.ت؛ رسولی، م؛ و رحمتی، پ. (۱۴۰۱). تبیین وفاداری گردشگری استان زنجان با رویکرد آینده‌نگاری. برنامه ریزی و توسعه گردشگری، ۱۱(۴۰): ۱۵۹-۱۳۳. <https://doi.org/10.22080/JTPD.2022.22019.3586>
- بلالی، ح؛ عبدی، ا؛ و موحدی، ر. (۱۳۹۸). تعیین ارزش تفرجگاهی منطقه گردشگری دشت میشان با استفاده از روش ارزش‌گذاری مشروط. گردشگری و توسعه، ۸(۳): ۴۴-۳۰. <https://doi.org/10.22034/JTD.2019.114064.1292>
- دهمرده، م؛ محمد قاسمی، م؛ و قاسمی، ا. (۱۴۰۰). ارزیابی کارکردهای حفاظتی و تفریحی تالاب هامون با استفاده از رهیافت ارزش‌گذاری مشروط. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ۵۳(۱): ۱۲۸-۱۱۳. <https://doi.org/10.22059/ijaedr.2021.332234.669091>
- دانائی‌فر، ا. (۱۴۰۰). برآورد ارزش اقتصادی آب آشامیدنی شهر دوگنبدان با استفاده از روش ارزش‌گذاری مشروط. (CVM). مهندسی منابع آب ۱۴(۴۹): ۵۸-۴۸. doi: 10.30495/wej.2021.24466.2239

- زاهد غروی، م؛ صادق پور، ف؛ و محمدی، م. ر. (۱۴۰۱). برآورد تمایل به پرداخت جامعه برای حفاظت از سواحل دریای خزر استان مازندران (شواهد جدید از رویکرد ارزش گذاری مشروط). *مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی*، ۳(۳)، ۸۵-۱۰۰. <https://sid.ir/paper/1054702/fa>.
- سازمان میراث فرهنگی استان سیستان و بلوچستان. (۱۴۰۲). سازمان میراث فرهنگی ایران.
- سازمان آب و هواشناسی استان سیستان و بلوچستان. (۱۴۰۲). سازمان هواشناسی ایران.
- خسروی مشیزی، ا؛ و شرافتمندراد، م. (۱۳۹۹). ارزش اقتصادی کارکرد زیبایی مراتع کوهستانی سربیزن در جنوب استان کرمان با استفاده از روش ارزش گذاری مشروط. مرتع، ۱۴ (۳): ۴۲۲-۴۳۴. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.20080891.1399.14.3.5.7>
- صدقاتی، ع؛ پیربابایی، م ت؛ نوریان، ف؛ و بیٹی، ح. (۱۴۰۰). ارزشیابی مسکن شهری برنامه ریزی شده در شهر تبریز از نگاه ساکنان. *جغرافیا و برنامه ریزی محیطی*، ۳(۳۲): ۳۰-۱. [doi: 10.22108/gep.2021.126233.1376](https://doi.org/10.22108/gep.2021.126233.1376).
- طالبی جونقانی، پ؛ اپرا جونقانی، ا؛ شاطری، م؛ و معادی خواه، ح. (۱۴۰۲). آسیب شناسی توسعه گردشگری در محوطه های تاریخی و ارائه راهکار مناسب (مطالعه موردی مجموعه تاریخی چالستر: استان چهارمحال و بختیاری). *گردشگری و اوقات فراغت*، ۷(۱۴): ۱۹۹-۱۸۷. <https://doi.org/10.22133/tlj.2023.391146.1088>
- عباسی، م؛ جعفری، م؛ و رفیعی، ح. (۱۴۰۱). برآورد ارزش تفریحی اکوسیستم مرتع با استفاده از روش ارزش گذاری مشروط (مطالعه موردی: مراتع الموت شرقی). *نشریه مدیریت اکوسیستم*، ۱(۲): ۱۴-۱. <https://doi.org/10.22034/emj.2022.252246>
- کروی، م؛ حسنی، ا؛ و کوچکی، ز. (۱۴۰۰). تحلیل محتوای مقالات منتشر شده با محوریت موضوع همه گیری ویروس کرونا و گردشگری (مورد مطالعه: پنج نشریه اول گردشگری جهان). *نشریه گردشگری و اوقات فراغت*، ۶(۱۱)، ۸۹-۷۷. <https://doi.org/10.22133/tlj.2021.139383>
- کیانی آجرگردی، ن؛ و شیرنژادی، ح. (۱۴۰۱). تبیین تجوی اسطوره مکان مقدس در نهاد موزه با تکیه بر آرای میرچا الیاده. *گرافیک نقاشی*، ۶: ۱۱۹-۱۰۶. <https://magiran.com/p2474757>
- هناره خلیانی، ج؛ قنبری، س؛ حیدری، م؛ و جوانمیری پور، م. (۱۳۹۹). برآورد ارزش حفاظت از خدمات زیستگاهی جنگل های زاگرس شمالی به روش ارزش گذاری مشروط (CVM). *تحقیقات منابع طبیعی تجدید شونده*، ۱۱(۲): ۴۳-۲۹. <https://doi.org/10.30495/jrnr.2021.18359>
- مرادی، غ. ح؛ دهقان بنادکوک، ف؛ فیاضی، م. ن؛ و اپرا جونقانی، ا. (۱۴۰۱). برآورد ارزش تفریحی فضای سبز و پارک با استفاده از روش ارزش گذاری مشروط (مطالعه موردی: پارک بهاران شهرستان میبد). *محیط شناسی*، ۴(۱): ۵۳-۳. <https://doi.org/10.22059/jes.2022.334903.1008257>
- مرادی، غ. ح؛ اپرا جونقانی، ا؛ سلطانی بابوکانی، ا؛ و دهقان بنادکوک، ف. (۱۴۰۰). برآورد ارزش اقتصادی جاذبه های گردشگری با استفاده از روش هزینه سفر (مورد پژوهش: باغ نمیر استان یزد). *محیط شناسی*، ۱۶(۵۶): ۳۰۹-۳۳۹. <https://doi.org/10.22054/tms.2021.61638.2563>

- رنود، ق؛ و معیری، م. ه. (۱۳۹۵). برآورد ارزش تفریحی پارک جنگلی ناهارخوران گرگان با استفاده از روش ارزشگذاری مشروط. *مجله جنگل ایران*. ۸(۹): ۲۲۳-۲۰۹. https://www.ijf-209-223.isaforestry.ir/article_38820.html
- مدبری، ا؛ مهدوی، ع؛ و امیرنژاد، ح. (۱۳۹۷). برآورد ارزش تفریحی منطقه جنگلی قلعه گل استان لرستان با استفاده از روش ارزشگذاری مشروط. *پژوهش‌های علوم و فناوری چوب و جنگل*، ۲۵(۱): ۱۶۸-۱۴۹. <https://doi.org/10.22069/jwfst.2018.13132.1675>
- محرابی، ج؛ خلیلی شورینی، س؛ و خلفی، ا. (۱۳۹۱). بررسی موانع توسعه صنعت گردشگری در جمهوری اسلامی ایران. *مدیریت توسعه و تحول*، ۹(۱۳۹۱): ۱-۱۰. <http://noo.rs/plZd5>
- محمودی، ب.ا؛ و دانه‌کار، ا. (۱۳۸۶). ارزیابی تقاضای تفریحی در مناطق تفرجگاهی طبیعی ایران. *دو ماهنامه مسافران*، ۴۰، ۴۸-۳
- مؤیدفر، ر؛ محمدی معرفی، ع. ح؛ و سعیدمهدوی، س. (۱۳۹۶). برآورد ارزش تفریحی پارک نازوان شهر اصفهان با استفاده از روش هزینه سفر فردی. *اقتصاد شهری*، ۲(۱): ۶۶-۵۱. <https://doi.org/10.22108/ue.2017.79470.0>

- Alkan, Y. (2021). Evaluation of effect on housing prices and user perceptions of the urban environmental features of sarıçay and present landscape equipment: The example of Çanakkale. *Journal of Bartın Faculty of Forestry*, 23(2), 346-358. <https://doi.org/10.24011/barofd.884431>
- Abasi, M., Jafari, M., & Rafiee, H. (2022). Estimation of recreational value in rangeland ecosystem using Contingent valuation method (Case study: Alamut-e sharghi rangelands). *Management of Natural Ecosystems*, 2(1), 1-14. <https://doi.org/10.22034/emj.2022.252246>. [In Persian].
- Amouzegari, P., Panahi, M., Mirnia, S. K., & Daneshi, A. (2020). Estimation of preservation value of groundwater resources from the villagers' perspective in Alashtar Watershed, Iran. *Watershed Engineering and Management*, 12(1), 57-71. <https://doi.org/10.22092/ijwmse.2019.122994.1532> [In Persian].
- Aaledavod, H., Ghaneei-Bafghi, M., & Neshat, A. (2022). Estimation of conservation value of Khoor-o-Biabanak area with conditional valuation approach. *Management of Natural Ecosystems*, 2(3), 36-47. <https://doi.org/10.22034/emj.2022.701391> [In Persian].
- Blazy, R., Hrehorowicz-Gaber, H., Hrehorowicz-Nowak, A., & Płachta, A. (2021). The Synergy of Ecosystems of Blue and Green Infrastructure and Its Services in the Metropolitan Area Chances and Dangers. *Sustainability*, 13(4), 1-14. <https://doi.org/10.3390/su13042103>
- Bañuls, A. L., Fuster, B., & Mora, C. M. (2022). Offshoring and reshoring of services in tourism: A round trip. *Revista Investigaciones Turísticas*, (24), 153-171. <https://doi.org/10.14198/INTURI2022.24.8>
- Balali, H., Abdi, E., & movahedi, R. (2019). Determination of the Recreational value of Mishan plain using contingent valuation method. *Journal of Tourism and Development*, 8(3), 30-44. <https://doi.org/10.22034/JTD.2019.114064.1292> [In Persian].
- Barzegar, S., heydari, M., & rasouli, M. (2022). Explaining the loyalty of tourism in Zanjan province with a futuristic approach. *Journal of Tourism Planning and Development*, 11(40), 133-159 <https://doi.org/10.22080/JTPD.2022.22019.3586> [In Persian].
- Cultural Heritage Organization of Sistan and Baluchistan Province. (2023). Cultural Heritage Organization of Iran (In Persian).

- Diluio, F., Guastella, G., & Pareglio, S. (2021). Changes in urban green spaces value perception: A meta-analytic benefit transfer function for European cities. *Land Use Policy*, 101: 105116. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.105116>
- Danaeifar, I. (2021). Estimating the Economic Value of Drinking Water in Dogonbadan Using the Contingent Valuation Method (CVM). *Water Resources Engineering*, 14(49): 48-58. 10.30495/WEJ.2021.24466.2239 [In Persian].
- Dahmardeh, M., Mohammadghasemi, M., & Ghasemi, I. (2022). Evaluation of conservation and recreational functions of Hamoon wetland, using conditional valuation approach. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 53(1), 129-143. <https://doi.org/10.22059/ijaedr.2021.332234.669091> [In Persian].
- Eskandari Nasab H, Amirteymoori S, Zare Mehjerdi M, Mirzaee Khalilabadi H, Baniasadi M. (2021). Assessing the Conservation Value of Rig Ishaqabad Rangeland of Sirjan Using Contingent Valuation Method. *Rangeland*, 2(15): 168-179. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.20080891.1400.15.2.1.8> [In Persian].
- Enriquez-Acevedo, T., C.M. Botero, R. Cantero-Rodelo, A. Pertuz & A. Suarez. (2018). Willingness to pay for beach ecosystem services: The case study of three Colombian beaches. *Ocean & Coastal Management*, 161: 96-104. <https://doi.org/10.1016/j.ocecoaman.2018.04.025>
- Hanemann, W.M. (1984). Welfare evaluations in contingent valuation experiments with discrete responses. *Agricultural Economics*, 66(3), 332-341. <https://doi.org/10.2307/1240800>
- Henareh Khalyani, J., Ghanbari, S., Haidari, M., & Javanmiri pour, M. (2021). Using contingent valuation method to valuation conservation of habitat function in North Zagros Forests. *Journal of Renewable Natural Resources Research*, 11(2), 29-43. <https://doi.org/10.30495/jrnr.2021.18359> [In Persian].
- Khosravi Mashizi A, Sharafatmandrad M. (2020) Value assessment of aesthetic function of Sarbijan mountain's rangeland using Contingent Valuation Method (CVM) South of Kerman province, Iran. *Rangeland*, 3(14): 422-434. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.20080891.1399.14.3.5.7> [In Persian].
- Kiani Ajargardi, Neda and Shirnajadi, Hatem. (1401). Explanation of the legend of the holy place in the museum, relying on the opinions of Mircha Eliade. *Painting Graphics*, 6: 119-106. <https://magiran.com/p2474757> [In Persian].
- Karoubi, M., Hasani, E., & Kuchaki, Z. (2021). Content Analysis of Published Articles Focusing on the Topic of Coronavirus Epidemic and Tourism Case Study: The Top Five Tourism Magazines in the World. *Tourism and Leisure Time*, 6(11), 77-89. <https://doi.org/10.22133/tlj.2021.139383> [In Persian].
- Lukjanova, J. (2019). Problems and trends of regional tourism development in Latvia. *Journal of Economics Ecology Socium*, 3(1), 1-11 <https://doi.org/10.31520/2616-7107/2019.3.1-1>
- Lee, C.K., and Han, S. (2002). Estimating the use and preservation values of national parks tourism resources using a contingent valuation method. *Tourism Management*, 23(5), 531-540. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(02\)00010-9](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(02)00010-9)
- Mjelde, J. W., Kim, H., Kim, T. K., & Lee, C. K. (2017). Estimating willingness to pay for the development of a peace park using CVM: The case of the Korean Demilitarized Zone. *Geopolitics*. 22(1), 151-175 <https://doi.org/10.1080/14650045.2016.1210131>
- Meteorological Organization of Sistan and Baluchistan province. (1402). Iranian Meteorological Organization [In Persian].
- Renod, Gh., & Moayeri, M. H. (2016). Estimation of recreational value of Naharkhoran Forest park using a contingent valuation method. *Iranian Journal of Forest*, 8(2), 209-223. https://www.ijf-isaforestry.ir/article_38820.html [In Persian].

- Moradi, G., Dehghan Benadkuki, F., Fayazi, M. N., & Operajuneghani, E. (2022). Estimating Recreational Value of Greenspace and Park Using Contingent Valuation Method (Case study: Baharan Park, Meybod city). *Journal of Environmental Studies*, 48(1): 35-53. <https://doi.org/10.22059/jes.2022.334903.1008257> [In Persian].
- Modaberi, A., Mahdavi, A., & Amirnejad, H. (2018). Estimating the Outdoor Recreation Value of Ghaleh gol Forest Area of Lorestan Using Contingent Valuation Method. *Journal of Wood and Forest Science and Technology*, 25(1): 149-168. <https://doi.org/10.22069/jwfst.2018.13132.1675> [In Persian].
- Mahmoudi, Baitullah and Danehkar, Afshin. (1386). Evaluation of recreational demand in natural recreational areas of Iran. *Travelers Bimonthly*, 40: 3-48 [In Persian].
- Moradi, G., Operajuneghani, E., Soltani Bobakani, A., & Dehghan Benadkuki, F. (2021). Estimating the Economic Value of Tourist Attractions Using Travel Cost Method (Case Study: Namir Garden, Yazd Province). *Tourism Management Studies*, 16(56): 309-339. <https://doi.org/10.22054/tms.2021.61638.2563> [In Persian].
- Mehrabi, Javad, Khalili Shurini, Siavash, Khalafi, Ahmed. (2011). Investigating the obstacles to the development of the tourism industry in the Islamic Republic of Iran. *Development and Transformation Management*, 9(2011):1-10. https://jdem.qazvin.iau.ir/m/article_368.html?lang=en [In Persian].
- Moayedfar, R., Moarefi mohammadi, A., & Saeed Mahdavi, S. (2018). Estimating The Recreational Value of Najvan Park Based on Individual Travel Cost Method (ITCM). *Urban Economics*, 2(1): 51-66. <https://doi.org/10.22108/ue.2017.79470.0>. [In Persian].
- Nixon, Sh. (2012). Faith in a lass Case: Religion in Canadian Museums. Thesis for Phd Degree in Reliion and Classics, Faculty of Arts, University of Ottawa, Ottawa, Canada
- Scheiner, T. (2018). Muséologie, Musée, Sacré et Profane: hiérophanies. *Museology and the Sacred*, 180.
- Perni, Á., Barreiro-Hurlé, J., & Martínez-Paz, J. M. (2021). Contingent valuation estimates for environmental goods: Validity and reliability. *Ecological Economics*, 189, 107-144. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2021.107144>
- Robert, R. (2017). The Contingent Valuation Method in assessing the value of sport's stadium in developing nations. The case of Poland. (No. 80581). University Library of Munich, Germany <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/id/eprint/80581>
- Southon, G. E., Jorgensen, A., Dunnett, N., Hoyle, H., & Evans, K. L. (2017). Biodiversity perennial meadows have aesthetic value and increase residents' perceptions of site quality in urban greenspace. *Landscape Urban Planning*, 158, 105-118. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2017.12.002>
- Sedaghati, A., Pirbabaei, M., Noorian, F., & Beyti, H. (2021). Assessing Planned Urban Housing in the City of Tabriz from the Perspective of Residents. *Geography and Environmental Planning*, 32(3): 1-30. [10.22108/GEP.2021.126233.1376](https://doi.org/10.22108/GEP.2021.126233.1376) [In Persian].
- Talebi, P., Opera, E., Shateri, M., & Maadikhah, H. (2022). Pathology of tourism development in historical sites from the perspective of visitors and providing a suitable solution (a case study of a more chaleshtor historical complex: Chaharmahal and Bakhtiari province). *Tourism and Leisure Time*, 7(14), 187-198 <https://doi.org/10.22133/tlj.2023.391146.1088>. [In Persian].
- Tuan, T. H., My, N .H. D., Anh, L. T. Q., & Toan, N. V. (2014). Using contingent valuation method to estimate the WTP for mangrove restoration under the context of climate change: A case study of Thi Nai lagoon, Quy Nhon city, Vietnam. *Ocean and Coastal Management*, 95 (1): 198-212. <https://doi.org/10.1016/j.ocecoaman.2014.04.008>

- Tonin, S. (2019). Estimating the benefits of restoration and preservation scenarios of marine biodiversity: An application of the contingent valuation method. *Environmental Science & Policy*, 100, 172-182. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2019.07.004>
- Xia, B., Dong, S., Li, Z., Zhao, M., Sun, D., Zhang, W., & Li, Y. (2022). Eco-Efficiency and Its Drivers in Tourism Sectors with Respect to Carbon Emissions from the Supply Chain: An Integrated EEIO and DEA Approach. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(11), 6951. <https://www.mdpi.com/1660-4601/19/11/6951>
- Xie, B. C., & Zhao, W. (2018). Willingness to pay for green electricity in Tianjin, China: Based on the contingent valuation method. *Energy Policy*, 114, 98-107. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2017.11.067>
- Zydroń, A., Szoszkiewicz, K., & Chwiałkowski, C. (2021). Valuing protected areas: Socioeconomic determinants of the willingness to pay for the National Park. *Sustainability*, 13(2): 765. <https://doi.org/10.3390/su13020765>
- Zahed Gharavi, M., Sadeghpour, F., & Mohammadi, M. R. (2022). Estimating the Community's Willingness to Pay for the Protection of the Caspian Sea Coast of Mā, zandarā, n Province (New Evidence of the Conditional Valuation Method). *Geographical Studies of Coastal Areas Journal*, 3(3), 85-100. <https://sid.ir/paper/1054702/en>. [In Persian].